

Brüssel, 2.12.2014
COM(2014) 717 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Stabiliseerimisvahendi 2013. aasta aruanne

{SWD(2014) 344 final}

SISUKORD

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Stabiliseerimisvahendi 2013. aasta aruanne

Sisukord

1.	Sissejuhatus	3
2.	Stabiliseerimisvahendi ülesehitus	3
3.	Stabiliseerimisvahendi rakendamine.....	4
4.	Ülevaade stabiliseerimisvahendi tegevusest aastatel 2007–2013	4
5.	Stabiliseerimisvahendi olukord 2013. aastal.....	5
6.	Reageerimine kriisiolukordadele või tekkivatele kriisiolukordadele (stabiliseerimisvahendi määruse artikkel 3).....	6
6.1.	Kuidas on 2013. aastal kasutatud stabiliseerimisvahendit kriisidele reageerimiseks?	6
6.2.	Kes olid kaasatud stabiliseerimisvahendi kriisidele reageerimise meetmetesse?	8
7.	Abi stabiilsete koostöötingimuste kontekstis (stabiliseerimisvahendi määruse artikkel 4)	9
7.1.	Ohud julgeolekule ja turvalisusele (stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 lõige 1)	9
7.2.	Keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud ohu vähendamine (stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 lõige 2)	12
7.3.	Kriisieelse ja -järgse suutlikkuse suurendamine (stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 lõige 3).....	14
8.	Kokkuvõte	17

1. SISSEJUHATUS

Käesolev seitsmes stabiliseerimisvahendi aastaaruanne on viimane senise õigusliku aluse kohaselt esitatav selletaoline aruanne¹ ning esitatakse Euroopa Parlamendile, nõukogule, Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele kooskõlas stabiliseerimisvahendi kehtestamise määruse artiklis 23 sätestatud aruandekohustusega².

Stabiliseerimisvahend on Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni arenguvoliniku vastutusalasse antud oluline rahastamisvahend, mis võimaldab neil suunata vahendeid kriiside ja julgeolekuohtude ärahoidmise, leevendamise ja nende tagajärgede kõrvaldamisega seotud ELi igakülgsede käsitusviiside toetamisele kogu maailmas. Aruandes esitatakse ülevaade sellest, kuidas kasutati stabiliseerimisvahendit 2013. aastal.

Käesolevale aruandele on lisatud kolm komisjoni talituste töödokumenti, milles on esitatud üleilmset rakendamist käsitlev igakülgne ja üksikasjalik ajakohastatud teave järgneva kohta: i) stabiliseerimisvahendi määruse artikli 3 kohased stabiliseerimisvahendi kiireloomulistele kriisidele reageerimise meetmed, mis algatati ja/või olid pooleli 2013. aastal (töödokumendi 1. ja 2. osa), ning ii) stabiliseerimisvahendi pikaajalisemad programmid, mis on hõlmatud määruse artikli 4 lõigetega 1, 2 ja 3.

2. STABILISEERIMISVAHENDI ÜLESEHITUS

Stabiliseerimisvahendi määruse artiklites 3 ja 4 sätestatakse tegevuse liigid, mille jaoks vahendit võib kasutada.

Artiklis 3 on ette nähtud abi kriisiolukordadele või tekkivatele kriisiolukordadele reageerimiseks.

Stabiliseerimisvahendi määruse **artiklis 4** on ette nähtud vahendi programmitöö komponent, mis hõlmab vahendi pikemaajalisi programme kolmes peamises valdkonnas:

- julgeolekut ja turvalisust ohustav olukord piirkondadevahelises kontekstis (artikli 4 lõige 1);
- keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud ohu vähendamine (artikli 4 lõige 2);

¹ Stabiliseerimisvahendit kohaldati 1. jaanuarist 2007 kuni 31. detsembrini 2013. Uut stabiilsuse ja rahu kindlustamise vahendit (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 230/2014, 11. märts 2014, millega luuakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend), mille kohta vastavalt liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise ühiste eeskirjade IV jaotise artiklile 13 esitatakse edaspidi Euroopa Parlamendile ja nõukogule aastaaruandeid, kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2020.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. novembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1717/2006, ELT L 327/1, 24.11.2006.

- kriisieelse ja -järgse suutlikkuse suurendamine (artikli 4 lõige 3)³.

3. STABILISEERIMISVAHENDI RAKENDAMINE

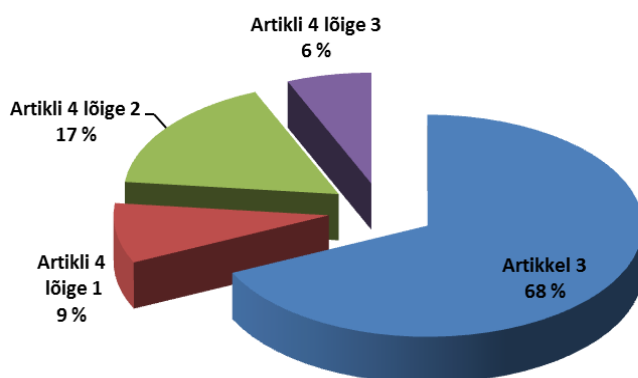
Komisjoni välispoliitika vahendite talitus töötab väga tihedas koostöös Euroopa välisteenistusega, mis on oma tegevuses autonoomne liidu asutus⁴. Mõlemad talitused alluvad Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning komisjoni asepresidendile Catherine Ashtonile, kusjuures välispoliitika vahendite talitus allub talle kui Euroopa Komisjoni asepresidendile. Artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt tehtav töö kuulub arengukoostöö voliniku vastutusalasse.

Euroopa välisteenistus suunas stabiliseerimisvahendi määruse artikli 3 kohaldamist poliitiliselt ja tegi meetmete ettevalmistamisel koostööd välispoliitika vahendite talitusega, kes vastutas kokkulepitud meetmete rakendamise eest. Euroopa välisteenistus tegeles ka stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 kohase strateegilise programmitööga strateegiadokumentide ja mitmeaastaste sihtprogrammide kaudu. Vastavaid iga-aastaseid tegevuskavu sõnastavad ja täidavad arengu ja koostöö peadirektoraat (artikli 4 lõiked 1 ja 2) ning välispoliitika vahendite talitus (artikli 4 lõige 3).

4. ÜLEVAADE STABILISEERIMISVAHENDI TEGEVUSEST AASTATEL 2007–2013

Stabiliseerimisvahendi seitsme tegevusaasta jooksul antud abiga on toetatud konfliktide ja kriiside ennetamise, neile reageerimise ja neist taastumise terviktsükli kogu maailmas, riikliku, piirkondliku ja piirkondadevahelise tasandi julgeolekuohtude lahendamist ning konfliktide ärahoidmise ja kriisidele reageerimise suutlikkuse suurendamist.

Joonis 1. Stabiliseerimisvahendist artikli 3 ning artikli 4 lõigete 1, 2 ja 3 alusel rahastatud meetmed (aastatel 2007–2013 kokku 1,57 miljardit eurot) (eraldiste suuruse järgi)

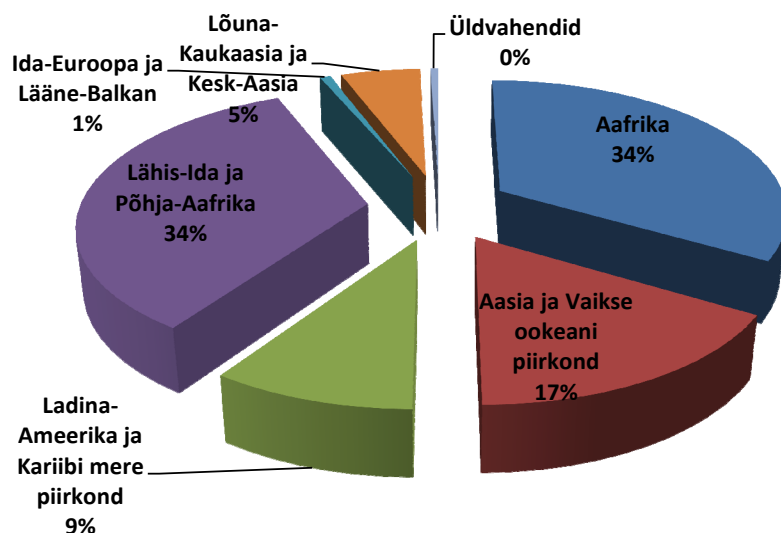
Aastatel 2007–2013 tehti stabiliseerimisvahendi lühiajalise kriisidele reageerimise komponendi (artikkel 3) raames **umbes 288 meetme jaoks kättesaadavaks 1,08 miljardit**

³ Samuti tuntud kui stabiliseerimisvahendi rahutagamispartnerlus.

⁴ Vastavalt nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsusele, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine (2010/427/EL), ELT L 201.

eurot, et reageerida kriisidele enam kui 70s maailma riigis või piirkonnas. Joonisel 2 on kujutatud kõnealuse perioodi meetmete geograafiline ulatus.

Joonis 2. Stabiliseerimisvahendi kriisidele reageerimise geograafiline ulatus, 2007–2013 (eraldiste suuruse järgi)

Samal ajavahemikul eraldati **502,45 miljonit eurot** stabiliseerimisvahendi **pikaajalise programmitöö elemendi jaoks**, mis hõlmab artikli 4 lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud meetmeid. Joonisel 1 on kujutatud rahastamise jagunemine kõnealusel perioodil kriisidele reageerimise meetmete (artikkel 3) ja pikaajalisemate programmide (artikkel 4) vahel.

5. STABILISEERIMISVAHENDI OLUKORD 2013. AASTAL

Stabiliseerimisvahendi 2013. aasta **309,3 miljoni euro** suuruses kättesaadavas ja täielikult kulukohustustega seotud eelarves⁵ jagunesid assigneeritud järgmiselt:

- 210,7 miljonit eurot kriisiolukordadele või tekkivatele kriisiolukordadele (artikkel 3);
- 30,3 miljonit eurot piirkondadevahelistele ohtudele reageerimiseks (artikli 4 lõige 1);
- 44,3 eurot keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud ohu vähendamiseks (artikli 4 lõige 2) ning

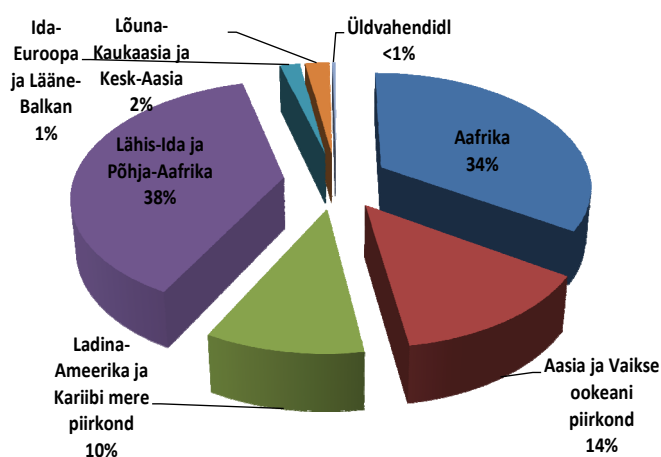
⁵ Vt „Stabiliseerimisvahend: ülevaade 2013. aasta kulukohustuste ja maksete assigneeringutest“ käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumentis.

- 24 miljonit eurot kriisieelse ja -järgse suutlikkuse suurendamiseks (artikli 4 lõige 3).

Poliitika- ja julgeolekukomiteele esitatud korrapäraste teatiste abil hoiti nõukogu kursis artikli 3 kohaste uute kriisidele reageerimise meetmete kavandamisega ning anti ajakohastatud teavet käimasolevate meetmete rakendamise kohta. Stabiliseerimisvahendi demokraatliku kontrolli raames loodud Euroopa Parlamendi väliskomisjoni töörühm konfliktide, julgeoleku ja arengu alal korraldas aasta jooksul kuus poliitilise tasandi kohtumist komisjoni ja Euroopa välisteestistuse esindajatega ning 15 tehnilist koosolekut.

Joonisel 3 esitatud **geograafiline jaotus** näitab stabiliseerimisvahendi jätkuvat märkimisväärset toetust Lähis-Ida, Põhja-Aafrika ja Sahara-taguse Aafrika pikaleveninud kriiside lahendamiseks.

Joonis 3. Stabiliseerimisvahendi kriisidele reageerimise geograafiline ulatus, 2013 (eraldiste suuruse järgi)

Konkreetsed näited stabiliseerimisvahendi projektide kohta 2013. aastal on esitatud kahes järgnevas jaotises.

6. REAGEERIMINE KRIISIOLOKORDADELE VÕI TEKKIVATELE KRIISIOLOKORDADELE (STABILISEERIMISVAHENDI MÄÄRUSE ARTIKKEL 3)

6.1. Kuidas on 2013. aastal kasutatud stabiliseerimisvahendit kriisidele reageerimiseks?

Stabiliseerimisvahendist eraldati 2013. aastal **216,6 miljonit eurot⁶ 45 kriisidele reageerimise lühiajalise meetme jaoks**. Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnas jätkati toetuse andmist seoses Süüria pikaleveninud kriisiga ning selle ülekanduva mõjuga naaberriikidele. Selgelt anti toetust ka Sahara-taguses Aafrikas, et reageerida ELi poolt piirkonnas valitsevale

⁶ Sisaldab 6 miljoni euro ulatuses 2012. aastast üle kantud või 2013. aastal tagasi nõutud vahendeid.

rahatule poliitilisele olukorrale ja julgeolekuohtudele. Kagu-Aasias jätkati rahuprotsesside ja õigusriigi kujunemise toetamist.

Üksikasjad kõigi 2013. aastal rakendatud stabiliseerimisvahendi meetmete kohta on esitatud käesolevale aastaaruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis. Allpool illustreerimise eesmärgil loetletud 2013. aasta meetmed näitavad, kui erinevad olid maailma eri paigus tekkinud kriisilukorrad, millele stabiliseerimisvahend pidi reageerima.

Süüria: seoses Süüria pikaleveninud kriisiga on stabiliseerimisvahendist antud toetust nii Süürias kui ka naaberriikides. Türgis ja Iraagis, aga põhiliselt Jordaania ja Liibanonis, anti stabiliseerimisvahendist riigiasutustele toetust üha suurema hulga Süüria pagulaste vastuvõtmiseks. Peale selle anti pagulastele ka otsust abi, näiteks rahaliste üürtoetuste ja elutingimuste parandamise vormis, hõlmates ka pagulaslaagrite valitsemisstruktuure, asendavate haridusvõimaluste loomist ja psühholoogilis-sotsiaalse toetuse pakkumist. Liibanonis antakse stabiliseerimisvahendist märkimisväärset toetust kohalikule tervishoiusektorile, mis on pagulaste suure arvu tõttu sattunud väga suure lisakoormuse alla.

Süürias põhjustavad selgelt suuremaid probleeme raskused ligipääsu ja mittehumaanitarabi andmiseks vajalike muude tingimustega. Sellegipoolest on õnnestunud anda stabiliseerimisvahendist otsust abi esmatasandi arstiabi, suurema toiduga kindlustatuse ja põhihariduse valdkonnas.

Mali: stabiliseerimisvahend oli üks esimesi vahendeid, mida EL suutis rakendada osana ELi üldistest püüdlustest reageerida Mali kriisile 2013. aasta alguses. Stabiliseerimisvahendi 20 miljoni euro suuruse abipaketiga toetati põhiliselt julgeoleku ja õiguse valdkonda, Mali riigorganite kohalolu taastamist riigi põhjaosas ning valimisprotsessi esimesi etappe. Kõnealune abi täiendas ELi muudest vahenditest antud toetust, milleks on eelkõige stabiliseerimisvahendi pikaajaline terrorismivastane projekt Saheli piirkonnas, kaks ÜJKP missiooni (Euroopa Liidu missioon Mali relvajõudude väljaõppe toetamiseks ja Euroopa Liidu ÜJKP missioon Saheli piirkonnas), samuti Euroopa Arengufondi Aafrika rahutagamisvahendi kaudu antav ELi toetus Aafrika juhtimisel toimuvale rahvusvahelisele Mali toetusmissioonile.

Niger: oht julgeolekule Nigeris suurenes 2013. aastal seoses Põhja-Mali mässu ja sõjalise konfliktiga. Olukorda on halvendanud hinnanguliselt 250 000 majanduslikel põhjustel rändaja, sealhulgas endiste võitlejate ja palgasõdurite tagasipöördumine Liibüast Nigerisse viimaste aastate jooksul. Tuginedes stabiliseerimisvahendi senisele julgeoleku- ja stabiliseerimistoetusele Nigeri ja Mali põhjapiirkondades, lepiti kokku jätkutoetuses, millega toetatakse kohalikku korrakaitset, tulu saamist võimaldavaid tegevusi ning piirkondlike ja riiklike asutuste käivitatud rahu- ja leppimisalgatusi. Osutatud meetmed aitavad kaasa ELi Saheli strateegia eesmärkide saavutamisele, täiendavad ELi arengu- ja humanitaarabi ning toimivad sünergiliselt Euroopa Liidu ÜJKP missiooniga Nigeris.

Kesk-Aafrika Vabariik: pärast 2013. aasta märtsis toimunud riigipööret laiendati stabiliseerimisvahendi meetmeid Kesk-Aafrika Vabariigis vastavalt uuele olukorrale. Selleks kasutati järgmisi abinõusid: toetuspaketid tsiviiljulgeolekujõududele, mis võivad sillutada teed ulatuslikumatele jõupingutustele julgeolekusektori reformimiseks tulevikus; toetus meediale, et muuta objektiivne ja konfliktitundlik teave Banguis ja provintsidest kättesaadavaks; inimõigustealaste vaatlusmissioonide korraldamine; kogukondadevahelise dialoogi soodustamine kodanikuühiskonna kaudu.

Côte d'Ivoire: pärast valitsuse 2012. aasta desarmeerimis-, demobiliseerimis- ja taasintegreerimispoliitika (DDR) rakendamisega tegeleva asutuse loomist jätkas EL abi andmist muu hulgas järgmiste stabiliseerimisvahendi meetmete kaudu: suutlikkuse suurendamine ja tehniline abi, kaasa arvatud taasintegreeritavate demobiliseeritud võitlejate juhendamine ja ettevalmistus; toetus ligikaudu 5 000 eelnevalt demilitariseeritud ja demobiliseeritud endise võitleja tagasitoomiseks majandus- ja ühiskonnaellu koos samaaegse abiga neid vastuvõtivatele kogukondadele, et luua taasintegreerimist soodustav keskkond; DDRi kava täitmise hoolikas ja korrapärane järelevalve, et tagada selle osaluspõhise käsitusviisi vastavus nii vastuvõtivate kogukondade kui ka endiste võitlejate vajadustele.

Myanmar/Birma: lisaks rahuprotsessi varasemale ja praegusele toetamisele, mis hõlmab ka toetust Myanmaris rahukeskuse loomisele 2012. aastal, ning vastuseks nii presidendi kantselei kui ka Daw Aung San Suu Kyi pöördumistele ja kooskõlas välisasjade nõukogu 2013. aasta aprilli järeldustega, alustas EL abi andmist Myanmaris politsei suutlikkuse suurendamiseks, et kasvatada politseinike austust inimõiguste vastu ning nende vastutust ja kutsealaseid oskusi rahvahulga ohjamise ja kogukonna korralduse valdkonnas.

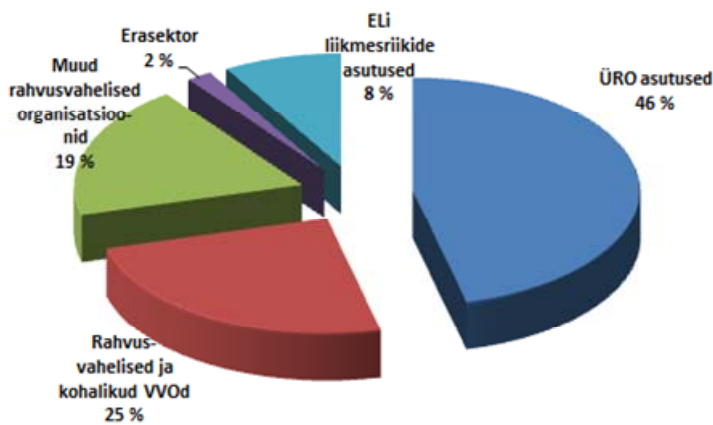
6.2. Kes olid kaasatud stabiliseerimisvahendi kriisidele reageerimise meetmetesse?

Meetmed valmistati ette tihedas koostöös ELi institutsioonide, ELi liikmesriikide ja mitmete partneritega: kodanikuühiskond, riigiasutused, kolmandad riigid ja muud osalejad. ELi delegatsioonid täidavad peamist rolli, andes varajasi hoiatusi ja töötades välja algseid kontseptsioone ja võimalusi reageerimiseks. 2013. aastal delegeriti jätkuvalt enamik uusi meetmeid kohapeal rakendamiseks edasi ELi delegatsioonidele,⁷ kelle arusaamine kohalikest vajadustest ja nõuetest on oluline meetmete õnnestumiseks. See võimaldab lepingud rakendusasutustega õigeaegselt läbi rääkida ja jälgida kohapeal kõneluste sageli tundlike projektide rakendamist. Selle tulemusena vastutasid ELi delegatsioonid 2013. aastal stabiliseerimisvahendi 62 % kulukohustuste ja 80 % maksete eest.

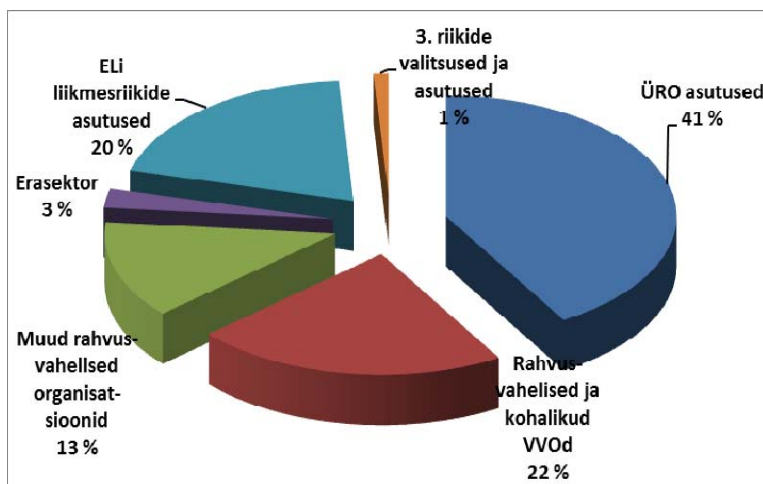
Joonistel 4a ja 4b on näidatud, millised stabiliseerimisvahendi partnerid osalesid artikli 3 kohaste kriisidele reageerimise meetmete rakendamisel aastatel 2007–2013. Võimalike partnerite valik meetmete rakendamisel sõltub sageli sellest, millistel organisatsioonidel või osapooltel on vajalik oskusteave ja kohalolu asjaomases riigis, mis võimaldab neil muutuvas keskkonnas, kus stabiliseerimisvahendi kriisidele reageerimise meetmeid kasutatakse, kiiresti reageerida oma tugevate kohalike võrgustike abil. Loomulikult jäid oluliseks koostööpartneriks ÜRO asutused ja valitsusvälised organisatsioonid ning 2013. aastal suurenes koostöö ka liikmesriikide asutustega.

⁷ Õiguslik ja finantsvastutus ELi rahaliste vahendite kasutamise ees, sealhulgas õigus kirjutada alla lepingutele ja neid vajaduse korral muuta, antakse Euroopa Komisjoni peakontorilt Brüsselis üle ELi asjaomasele delegatsioonile.

Joonis 4a. Stabiliseerimisvahendi partnerid kriisidele reageerimisel, 2007–2013 (eraldiste suuruse järgi)

Joonis 4b. Stabiliseerimisvahendi partnerid kriisidele reageerimisel, 2013 (eraldiste suuruse järgi)

7. ABI STABIILSETE KOOSTÖÖTINGIMUSTE KONTEKSTIS (STABILISEERIMISVAHENDI MÄÄRUSE ARTIKKEL 4)

Komisjon tagab artikli 4 kohase iga-aastase programmitöö ettevalmistamise ja abi haldamise stabiilsete koostöötingimuste raames. Stabiliseerimisvahendi 2013. aasta tegevusprogrammid võeti vastu järgmiselt: artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohta 2013. aasta juulis⁸ ja artikli 4 lõike 3 kohta 2013. aasta märtsis. Üksikasjalikud andmed iga artikli kohaste meetmete rakendamise kohta on esitatud aruandele lisatud komisjoni talituste II töödokumendis.

7.1. Ohud julgeolekule ja turvalisusele (stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 lõige 1)

Piirkondadevahelisi ohte arvestavates kavandatud programmides keskendutakse suutlikkuse suurendamisele, kasutades tihedat konsulteerimist abisaavate riikidega. Tavaliselt tugevdatakse julgeolekualast suutlikkust riiklikul ja piirkondlikul tasandil eesmärgiga võimaldada tõhusat ülemaailmset ja piirkondadevahelist koostööd.

⁸ 23. detsembril 2013 heaks kiidetud iga-aastase tegevusprogrammi muudetud versioon.

Aastal 2013 seoti kulukohustustega 74 miljonit eurot ja maksti välja 44 miljonit eurot. 2013. aasta lõpuks oli ekspertide rahastamise vahendi⁹ kaudu palgatud rohkem kui 100 eksperti asjaomastest riiklikest või poolriiklikest ELi liikmesriikide organisatsioonidest, et ühendada jõud ja teha kättesaadavaks nende eriteadmised ja eksperdiarvamused ning anda tehnilist tuge stabiliseerimisvahendi meetmete kindlaksmääramiseks ja üksikasjalikuks kavandamiseks. See hõlmas 2013. aasta tegevusprogrammi ning ettevalmistust eelmistes iga-aastastes tegevusprogrammides heaks kiidetud meetmete täielikuks rakendamiseks. Järgmistes punktides antakse ülevaade hõlmatud valdkondadest.

- **Kokaiini liikumistee programm** (alates 2009. aastast 35 miljonit eurot) hõlmab 38 riiki Aafrikas (sisuliselt kogu Lääne-Aafrika), Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas ning sellega toetatakse partnerriikide suutlikkust võidelda organiseeritud kuritegevuse ja uimastikaubanduse vastu kogu liikumistee ulatuses, keskendudes ebaseaduslike uimastivoogude katkestamisele, võitlusele rahapesuga ja teabe jagamisele. Sõlmiti kaks uut lepingut, millega laiendatakse projekti AIRCOP geograafilist ulatust järgmise kolme aasta jooksul uutesse Aafrika ja Ladina-Ameerika riikidesse ning toetatakse Lääne-Aafrika politsei infosüsteemi (WAPIS) kasutusele võtmist esimeses viies katseriigis.
- Viieteistkümnes Aasia, Kesk-Aasia, Kaukaasia, Musta mere ja Lääne-Balkani riigis jätkus organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse toetamine **heroiini liikumistee programmi** alusel kahes praegu paralleelselt toimivas järgus: neljaosaline projekt, mille meetmete põhiosa korraldatakse Afganistanis ja Pakistanis; teine järk koosneb kolmest eraldiseisvast projektist. 2013. aastal algatati programmi teise järgu raames kaks uut meetet: üks projekt, mille eesmärk on tugevdada õiguskaitseasutuste operatiivkoostööd, eriti Kesk-Aasias, ning teine projekt, milles tegeletakse inimkaubanduse probleemiga heroini liikumisteele jäävates riikides, keskendudes Aserbaidžaanis, Bosnia ja Hertsegoviinas, Moldova Vabariigi ja Türgi suutlikkuse suurendamisele andmete/luureandmete kogumise ja analüüsi ning süstemaatilise teabe jagamise valdkonnas.
- 22 miljoni euro suuruse eelarvega **kriitilise tähtsusega mereteede** programm hõlmab 25 rannikuriiki India ookeani piirkonnas (sh Kagu-Aasia) ja Guinea lahe ääres. Programmiga parandatakse osutatud riikide teabe jagamissuutlikkust ja mereõiguse täitevfunktsioone, et saavutada turvalisem mereliiklus, keskendudes võitlusele piraatluse ja relvastatud röövimise vastu merel ning muudele merejulgoleku aspektidele.
- Riiklike ja piirkondlike **terrorismivastase võitluse** projektide toetamine jätkus 2013. aastal vastavalt ELi terrorismivastase võitluse strateegiale. Malis algas Nigerile, Malile ja Mauritaaniale suunatud Saheli piirkonna terrorismivastase projekti „Contre Terrorism Sahel” rakendamine täies mahus ning selle käigus anti väljaõpet terrorismirünnakutele reageerimise, uurimismeetodite, luureandmete kogumise ja kasutamise ning terrorismivastaste kohtumenetluste kohta. Aafrika Sarve piirkonnas ja Jeemenis terrorismi rahastamise vastu võitlemiseks töötati välja 2014. aasta algusest rakendatav uus projekt ning sõlmiti leping vägivaldse ekstremismi vastu

⁹ Ekspertide rahastamise vahendi raamleping, kuhu kaasatakse kogu ELi riiklike ja poolriiklike organisatsioonide spetsialiste. Alates 2008. aastast on eksperdid 17 liikmesriigi ligikaudu 60 organisatsioonist läbi viinud üle 100 missiooni.

võitlemise uue projekti kohta Aafrika Sarve piirkonnas. Koostööd Pakistaniga tugevdas uus toetus vägivaldse ekstremismi vastu võitlemiseks, mis võetakse kasutusele 2014. aastal, et täiendada Pandžabi kriminaalõigussüsteemile antavat olemasolevat toetust. Kagu-Aasias oli stabiliseerimisvahend kaasatud Euroopa Liidu ja ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC) ühisesse terrorismivastasesse algatusse. Samuti anti stabiliseerimisvahendist toetust Maltal asuvale õiguse ja õigusriigi instituudile, kellele tehti ülesandeks olukord kaardistada, et korraldada vastavalt sellele edaspidist terrorismivastast tegevust. Koostöös Nigeeria riikliku julgeolekunõuniku bürooga koostati uuring Boko Harami rühmituse kohta. Lisaks töötati välja vägivaldse ekstremismi vastu võitlemise projektide koostamist käsitlev komisjoni koolitusprogramm ELi ja liikmesriikide delegatsioonide ja saatkondade töötajatele. Selle esimene voor toimus 2013. aasta detsembris Nairobis ning 2014. aasta jooksul on kavas korraldada Aafrikas ja Aasias täiendavaid koolitusi.

- Koostöös Euroopa Nõukoguga alustati 2013. aasta lõpus **küberkuritegevuse** vastu võitlemise uue meetme rakendamist. Küberkuritegevuse vastase rahvusvahelise meetme (*Global Action against Cybercrime, GLACY*) eesmärk on edendada riikide ühinemist küberkuritegevuse Budapesti konventsiooniga ning võimaldada kriminaalõigusasutustel teha konventsiooni alusel rahvusvahelist koostööd seoses küberkuritegevuse ja elektrooniliste tõenditega.
- Koostati 2014. aasta alguses käivituv **küberjulgeoleku** projekt, mille eesmärk on suurendada olulise IT-taristu vastupanuvõimet ja soodustada valitud riikides siseriiklike õigusaktide ühtlustamist ja väljatöötamist vastavalt rahvusvahelistele standarditele.
- Töötati välja uus meede, mille eesmärk on võimaldada riiklikel kohtu-, kontrolli- ja õiguskaitseasutustel tõhusalt reageerida **võltsravimite** tootmisele ja nendega kauplemisele, ning sõlmiti vajalikud lepingud, et alustada selle rakendamist 2014. aastal. Tingimusel, et luuakse kõnealuste tegevuste riiklikul, piirkondlikul ja piirkondadevahelisel tasandil tõhusaks korraldamiseks vajalik õigusraamistik ja suutlikkus, keskendutakse projektis põhiliselt Ghanale, Senegalile, Jordaaniale, Marokole ja Kamerunile, kuna nimetatud riigid on näidanud üles poliitilist taht võltsravimite tingitud probleemide lahendamiseks.
- Võitluses **väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kogumise ja salakaubanduse** vastu ning nende destabiliseeriva mõju vähendamisel saavutati ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo rakendatud algatuses mitmed vahe-eesmärgid. Kõnealuse algatusega kutsutakse riike üles ratifitseerima ja rakendama rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO konventsiooni ja selle tulirelvade protokoll. Samuti jõudis pärast esimese etapi (2011–2012) edukat lõpetamist teise etappi (2012–2013) INTERPOLi rakendatav projekt iARMS. 2013. aasta juunis lõppes Aafrikas väikerelvade piirkondlikule keskusele (Nairobi, Kenya) antava toetuse esimene periood ning algas kolm aastat kestev teine periood. Kesk-Ameerikas algas Kesk-Ameerika Integratsioonisüsteemi (SICA) julgeolekukomisjoni rakendatava Kesk-Ameerika väike- ja kergrelvade kontrolliprogrammi (CASAC) teine aasta.

7.2. Keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud ohu vähendamine (stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 lõige 2)

Keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalide programmi alusel tegeletakse õnnetuse, loodusõnnetuse või pahatahtliku tegevuse tagajärjel tekkinud keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud ohtudega ning selle eesmärk on suurendada ohutust ja parandada julgeolekukultuuri, levitades parimaid tavasid ning tõstes julgeolekust ja ohutusest teadlikkuse üldist taset. Enne 2010. aastat käsitleti eri valdkondi eraldi¹⁰. Keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalide programmi strateegia on piirkonnapõhine ning ühes riigis asuvaid kahepoolseid projekte toetatakse üksnes erandkorras (välja arvatud kemikaalide, bioohutuse ja bioturvalisusega seotud projektid Afganistanis ja Pakistanis).

Keemia-, bioloogia-, radioloogia- ja tuumavaldkonna tippkeskused on järk-järgult saanud ühtseks ja integreeritud platvormiks kõigi piirikontrolli, salakaubaveo, ekspordikontrolli, bioohutuse, bioturvalisuse jt valdkondade meetmetele, mille hulka kuuluvad ka kodanikukaitse meetmed (hädaolukorra lahendamise planeerimine, kriisiks valmisolek ja sellele reageerimine). Algatust rakendatakse tihedas koostöös Euroopa välisteenistusega ning ÜRO Regioonidevahelise Kuritegevuse ja Õigusküsimuste Uurimise Instituudi (UNICRI) abi kasutades. Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus tagab algatusele tehnilise toetuse. Nimetatud tippkeskuste eesmärk on täiustada keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud ohu vähendamise poliitikat, töötades välja kohandatud abipakette. See on oluline suutlikkuse suurendamise, ühtse regionaalpoliitika arendamise ning riigisiseste ja piirkondlike osapoolte koostöö tugevdamise vahend kõnealuses valdkonnas. 2012. aastal asutas EL tippkeskused Kagu-Aasias (Filipiinid), Kagu-Euroopa/Lõuna-Kaukaasia/Ukraina piirkonnas (Gruusia), Põhja-Aafrikas (Alžeeria), Aafrikas Atlandi ookeani rannikul (Maroko), Lähis-Idas (Jordaania) ning Ida- ja Kesk-Aafrikas (Kenya). 2013. aastal tegutses viis kohaliku tippkeskuse piirkondlikku sekretariaati ja neli on ametlikult avatud. Peale selle on loodud kontaktid Kesk-Aasia ja Pärsia lahe koostöönõukogu riikidega. 2013. aastal alustas komisjon koos tippkeskuste algatuse partnerriikidega vajaduste ja ohtude analüüsi, et teha kindlaks suuremad keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud vajadused riikides. Analüüsi põhjal võetakse vastu riiklikud keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud ohtude vähendamise tegevuskavad, et aidata asjaomastel riikidel määrata kindlaks prioriteetsed meetmed. Vastavad prioriteedid võetakse tippkeskuste piirkondades edaspidi projektikirjelduste aluseks.

Keemia-, bioloogia-, radioloogia- ja tuumavaldkonna tippkeskuste käivitatud suuremad projektid: Lähis-Idas valmistas Ammanis asuv tippkeskus ette projekti (HAZMAT) tsiviilisikutest päästetöötajatele keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud õnnetuste korral tegutsemise kohta väljaõppe andmiseks. Rabatis asuv Aafrika Atlandi ookeani ranniku tippkeskus käivitas projekti seoses ohtlike bio- ja kemikaalijäätmetega. Sellesse on kaasatud seitse riiki Aafrika Atlandi ookeani ranniku piirkonnast ja Tuneesia. Lisaks korraldavad Rabati ja Nairobi tippkeskused ühisprojekti, millega aidatakse partnerriikidel koostada ja tugevdada õigusakte ning töötada välja tõhusaid täitemeetmeid oma rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks. Projektis osaleb üheksa riiki ja veel üheksa riiki on juba väljendanud huvi osaleda sarnases projektis.

¹⁰ Näiteks kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontroll, salakaubandus, endiste relvateadlaste ümberõpe, ohutus- ja julgeolekukultuur.

Peale nimetatute on tippkeskuste võrgustikuga kooskõlastatult antud toetust mitmes muus valdkonnas.

- Laiendatud on **kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli meetmeid**, mille tulemuseks olid edukad programmid rohkem kui 23 riigis üle maailma. Tihendatud on koostööd Ameerika Ühendriikide ekspordikontrolli ja piiriohutuse süsteemi¹¹ ekspordikontrolli programmiga. 2013. aasta juunis toimus Brüsselis ühine dialoog rahvusvahelise ekspordikontrolli ulatuse teemal. Otsustati moodustada ühine töörühm, et suurendada Ameerika Ühendriikide ja Euroopa Liidu tegevuse koordineeritust eesmärgiga vältida ekspordikontrolli meetmete dubleerimist. Viimastest arengusuundadest lähtudes laiendati ja tugevdati 2013. aasta teises pooles Lähis-Idas ja Kesk-Aasias rakendatavaid meetmeid. Määratleti ekspordikontrolli meetmete suhtes kasutatav uus käsitlusviis, et tagada parem mõju kohapeal kontrolli korraldavatele isikutele.
- Pooltevahelise tugevdatud partnerluse ja meetmete kaasrahastamise kava alusel jätkus endise Nõukogude Liidu riikidest pärinevate **endiste relvateadlaste ja -inseneride ümberõppe ja alternatiivse tööhõive toetamine** spetsialiseeritud teadus- ja tehnoloogiakeskuse (STCU) kaudu. Alustatud on rahvusvahelise teadus- ja tehnoloogiakeskuse (ISTC) reformi, mille käigus ajakohastatakse selle eesmärgi ja laiendatakse selle tegevuse geograafilist ulatust. Komisjon ja Euroopa välisteenistus said nõukogult volituse pidada läbirääkimisi rahvusvahelise teadus- ja tehnoloogiakeskuse lepingu muutmise üle. Keskus viiakse üle Kasahstanis asuvasse Astanasse. 2013. aastal avas rahvusvaheline teadus- ja tehnoloogiakeskus Dušanbes ELi projektist rahastatud piirkondliku bioohutuse ja -turvalisuse keskuse ning alustas Tadžikistani ja Afganistani spetsialistide ümberõpetamist rahumeelsel eesmärgil töötamiseks. Teadlaste ümberõppega seotud tegevusi korraldati 2013. aastal ka Iraagis. 98 radioloogia- ja tuumaspetsialisti said väljaõpet, mis võimaldab neil osaleda tuumarajatiste dekomisjoneerimises.
- Kesk-Aasias, Kagu-Aasias ja Põhja-Aafrikas jätkatakse meetmeid **keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalide salakaubanduse ja eksitava finantstegevuse vastu võitlemiseks**. Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuriga (IAEA) sõlmiti teine leping, et toetada uue tuumamaterjali labori loomist, mida hakkavad kasutama Austrias Seibersdorffis asuvad IAEA kaitsemeetmeid toetavad analüütilised talitused. Peale selle anti radioloogiliste ja tuumamaterjalide avastamiseks toetust Taile, Kambodžale, Laosele, Filipiinidele ja Kongo Demokraatlikule Vabariigile.
- ELi lõuna- ja idanaabruses on alustatud ELi naabruspoliitika bioohutuse ja bioturvalisuse strateegia täitmist projekti EpiSouth (17 ELi mittekuuluvat partnerriiki ja 10 liikmesriiki) tulemuste rakendamise kaudu. Eelkõige Vahemere maadega piirdunud võrgustikku EpiSouth lisati ka Armeenia, Gruusia, Moldova ja Ukraina. EpiSouthi riikide võrgustikku kasutades on kõnealuse strateegia alusel ette valmistatud neli suurprojekti, mis kõik käivitati 2013. aasta lõpus. Neist esimene ja suurim on projekt „MediPIET”, mille raames jätkatakse kriisi korral sekkuvate epidemioloogide väljaõpetamist, aidates sellega kaasa ELi naabruses tervishoiu ja bioturvalisuse parandamise üldeesmärgi saavutamisele. Projekti eesmärk on

¹¹ Lühend US EXBS, inglise keeles *Export Control and Related Border Security Assistance*.

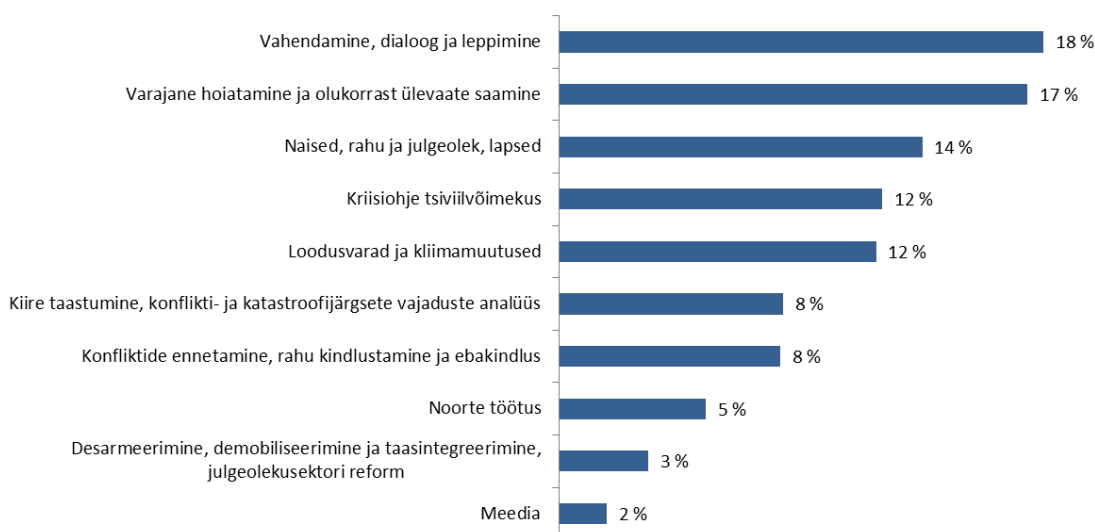
suurendada suutlikkust nakkushaigustest tingitud looduslike ja inimtekkeliste ohtude ärahoidmisel ja ohjamisel. Teine bioloogia valdkonda kuuluv projekt korraldatakse Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) juhtimisel, et uurida uusi ja uuesti ilmuvaid bakteriaalseid haigusi eesmärgiga suurendada rahvatervises võimekust võidelda uute ja uuesti ilmuvate bakteriaalsete haigusetekiitajatega (põrnatõbi, tulareemia, katk, tuberkuloos jne) ning tugevdada mikrobioloogiliste seirevõrgustike valmisolekut võimalikeks haiguspuhanguteks. Pasteuri Instituudi juhitud paralleelses kolmandas projektis „Medilabsecure” jälgitakse inimesi ja loomi mõjutavate uute ja uuesti ilmuvate viirustega seotud ohte ning luuakse entomoloogide võrgustik. Neljandat projekti juhib WHO ja selle eesmärk on maailmas terviseohutuse suurendamiseks abistada riike oma ennetus-, avastamis-, ohje- ja reageerimisvõime suurendamisel seoses rahvatervisealaste vahejuhtumitega, mis on tingitud rahvusvahelise reisimise ja transpordi käigus haigusetekiitajate sissetoomisest mere, õhu ja maismaa kaudu. Kasutatakse sektoritevahelist meetodit eesmärgiga vähendada haigusetekiitajate keskkonda sattumise või viimise seotud ohte.

- **2013. aastal** anti stabiliseerimisvahendi programmist keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalide algatuse kaudu rahalist toetust **Süüria keemiarelvade varu kõrvaldamiseks ja hävitamiseks**. Pärast 2013. aasta tegevusprogrammi muutmist eraldas EL 12 miljonit eurot Keemiarelvade Keelustamise Organisatsioonile (OPCW), et koostöös rahvusvahelise kogukonnaga teha kahjutuks ja hävitada Süüria keemiarelvad.

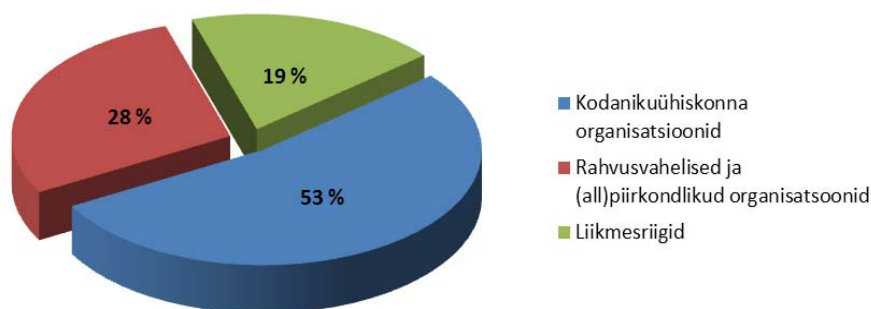
7.3. Kriisieelse ja -järgse suutlikkuse suurendamine (stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 lõige 3)

Aastatel 2007–2013 eraldati 103 miljonit eurot, et toetada 140 projekti ELi ja tema partnerite kriisieelse ja -järgse suutlikkuse suurendamiseks ja tugevdamiseks riiklikul, piirkondlikul ja globaalsel tasandil. Alloleval joonisel 5 on kujutatud põhilised aastatel 2007–2013 toetust saanud teemavaldkonnad ning joonisel 6 on näidatud rakenduspartnerite jaotus organisatsiooni liigi järgi.

Joonis 5. Suutlikkuse suurendamise teemavaldkonnad, 2007–2013 (stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 lõike 3 kohaste eraldiste suuruse järgi)

Joonis 6. Stabiliseerimisvahendi partnerid artikli 4 lõike 3 kohastes suutlikkuse suurendamise projektides, 2007–2013 (eraldiste suuruse järgi)

2013. aasta tegevusprogrammi alusel eraldati 24 miljonit eurot ning allpool on esitatud ülevaade 2013. aastal töös olnud projektide põhisaavutustest ja mõjudest.

Konfliktide ennetamine, rahutagamine ja ebakindlus. Kodanikuühiskonna dialoogivõrgustiku (CSDN) vormis on loodud toimiv foorum rahutagamise teemal dialoogi pidamiseks ELi ja kodanikuühiskonna osapoolte vahel, et viimased saaksid kaasa aidata ELi poliitika kujundamisele. 2013 oli kõnealuse platvormi kolmas tegevusaasta, mille jooksul toimus 40 dialoogikohtumist, mis aitasid suurendada kolmandate riikide ja nende Euroopa partnerite kodanikuühiskonna pikaajalist suutlikkust, et olla paremini valmis kriiside ennetamiseks.

Vahendamine, dialoog ja leppimine. Tänu stabiliseerimisvahendist ÜRO poliitikaosakonna vahendamise tugiüksusele antud toetusele osutati elutähtsat abi Kesk-Aafrika Vabariigi, Mali ja Somaalia kriisiolukordades. Selleks et suurendada naiste osalemist rahuprotsessis, anti koolitust kuuele naisele, kelle ÜRO peasekretär võiks potentsiaalselt määrata vahendusülesandeid tähtsatele kohadele, ning valmistati ette kõrgetasemeline seminar soo ja kaasavate vahendusprotsesside teemal. Koostöös ÜRO Arenguprogrammiga (UNDP) aitas stabiliseerimisvahend kaasa siseriikliku vahendamise ja konfliktide lahendamise suutlikkuse ja kestlike riiklike mehhanismide loomisele üheksas katseriigis¹².

Töötati välja stabiliseerimisvahendi uus mitmekülgne mehhanism vahendamise toetamiseks (*European Resources for Mediation Support, ERMES*), et soodustada rahvusvahelise, piirkondliku ja/või kohaliku tasandi kaasavates rahuprotsessides osalevatele kolmandatele osapooltele paindliku ja kiire tehnilise vahendusabi andmist, luues naistele, noortele ja muudele haavatavatele rühmadele tingimused konfliktikolletes oma arvamuse avaldamiseks.

Naised, rahu ja julgeolek ning lapsed. Stabiliseerimisvahendi abil jätkati ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 rakendamise toetamist, kasutades selleks koos ÜRO soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste edendamise agentuuriga korraldatud ühisprojekti, mille eesmärk on suurendada Kosovo,¹³ Libeeria ja Ida-Timori naiste osalemist rahutagamises ja konfliktijärgses planeerimises. Kosovos osalesid sajad mehed, naised ja noored lepitusdialoogides, mille käigus sõnastati konkreetseid soovitusi soolise võrdõiguslikkuse seaduse, naiste tööhõive, tüdrukute hariduse ja muudes küsimustes. Peale selle on sõlmitud kokkulepped Kosovo suuremate meediakanalitega, et nad kajastaksid oma saadetes naiste,

¹² Boliivia, Ghana, Guyana, Jeemen, Maldiivid, Mauritaania, Nepal, Tšaad.

¹³ See nimetus ei piira seisukohti staatuse kohta ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

rahu ja julgeoleku teemasid. Lisaks määrati naiste, rahu ja julgeoleku küsimused prioriteetseks teemaks 17 riigi ja kolme piirkonna¹⁴ kohalikes projektikonkurssides, milles käsitleti paljusid erinevaid soolise võrdõiguslikkuse probleeme.

Varajane hoiatamine ja olukorrast ülevaate saamine. Stabiliseerimisvahendi toetus võimaldas Ida-Timori kodanikuühiskonna organisatsioonil Belun võtta kasutusele varajase hoiatamise ja reageerimise süsteemi (EWER), mida peetakse üheks paremaks sedalaadi süsteemiks, mis on aidanud edukalt vähendada kohalikkude üldist konfliktipotentsiaali ja pingeid. Organisatsioonide Saferworld ja ICG kaudu antud toetus võimaldas suurendada riigisiseste ja piirkondlike osapoolte suutlikkust analüüsida konfliktiriske 32 potentsiaalses konfliktikolde ning varustada poliitikakujundajaid ja kodanikuühiskonda kvaliteetsete konfliktianalüüsidega, mis sisaldasid ka soovitusi varajase reageerimise meetmete kohta.

Piirkondlike ja allpiirkondlike organisatsioonide varajase hoiatamise ja katastroofijärgse taastamise suutlikkust suurendati muu hulgas järgmiste meetmetega: Araabia Riikide Liiga kriisidele reageerimise suutlikkuse suurendamine, Ameerika Riikide Organisatsiooni sekretariaadi mediaseire suutlikkuse arendamine ja Aafrika Liidu kontinentaalse varajase hoiatamise süsteemi jätkuv toetamine. Stabiliseerimisvahendiga toetati Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni (ASEAN) ja selle liikmesriikide suutlikkust reageerida hädaolukordadele. Seoses sellega toimus 2013. aasta novembris Myanmar/Birma riikliku kriisikeskuse tulevaste töötajate esimene koolitus ning samal ajal külastas keskust ka liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresident Catherine Ashton.

Kriisiohje tsiviilvõimekus. Pärast Euroopa uue tsiviilkriiside ohjamise koolitusalgatuse (*Europe's New Training Initiative for Civilian Crisis Management*, ENTRI) esimese eduka perioodi lõppu 2012. aastal käivitati algatus 2013. aasta aprillis uuesti. Üheksa aasta jooksul toimunud vajaduspõhiste koolitustega (keskmiselt üks koolitus kuus) suurendati 210 töötaja (nii ELi liikmesriikide kui ka muude riikide kodanikud) suutlikkust, et lähetada neid ELi, ÜRO, Aafrika Liidu ja OSCE rahvusvahelistele tsiviilkriisiohje missioonidele. Kursused hõlmasid nii Liibüa, Gruusia ja Kosovo rahvusvaheliste missioonide lähetuseelset väljaõpet kui ka süvendatud õpet sellistel teemadel nagu inimõigused, õigusriik, vahendamine ja mentorlus. Lisaks soodustati ENTRI Euroopa konsortsiumi 13 liikme koostegutsemisvõime ja ühtlustatud koolitusmeetodite arengut ning 2013. aasta septembris avaldati praktiline käsiraamat („In Control”) rahvusvahelistele kriisimissioonidele lähetatavate tsiviilisikute jaoks.

Euroopa politseiametnike koolituskava (EUPST) raames korraldasid Hispaania Guardia Civil, Prantsuse National Gendarmerie ja Itaalia Carabinieri 2013. aastal vastavalt kolm suuremat õppesessiooni, suurendades 42 riigi (sh 19 Aafrika riigi) 1019 politseiametniku suutlikkust osaleda rahvusvahelistes politseimissioonides.

Loodusvarad ja kliimamuutused. ELi ja ÜRO konfliktide ennetamise ning maa- ja loodusvarade säästva haldamise partnerluse raames jätkati tööd, et suurendada Ida-Aafrika järvede piirkonna kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkust mõista konfliktide dünaamikat ja töötada välja konfliktitundlikke lahendusi loodusvarade majandamisega seotud vastuolulistele probleemidele. Keskkonna- ja julgeolekualgatuse ENVSEC projekti „Kliimamuutused ja julgeolek Ida-Euroopas, Kesk-Aasias ja Lõuna-Kaukaasias” abil töötati välja strateegiline raamistik Dnestri vesikonna kliimamuutustega kohanemiseks.

¹⁴ Afganistan, Boliivia, Bosnia ja Hertsegoviina, Brasiilia, Tšaad, Kongo Demokraatlik Vabariik, El Salvador, Guinea-Bissau, India, Kõrgõzstan, Libeeria, Nepal, Nicaragua, Peruu, Senegal, Saalomoni Saared, Jeemen, Kesk-Ameerika piirkond, Lõuna-Aasia piirkond, Kesk-Aafrika lõunapiirkond.

Kiire taastumine, konflikt- ja katastroofijärgsete vajaduste hindamine. Septembris korraldati konflikt- ja katastroofijärgsete vajaduste hindamist käsitlev koolitus „Koostöö tugevdamine ebakindlates ja konfliktist mõjutatud riikides”, kus osalesid ELi ja ÜRO kesk- ja välisasutuste töötajad.

Desarmeerimine, demobiliseerimine, taasintegreerimine ja julgeolekusektori reform. ÜRO projektiteenuste büroo rakendatud ELi ja ÜRO ühisprojektiga suurendati Aafrika Liidu suutlikkust julgeolekusektori reformi korraldamiseks. Novembris Addis Abebas toimunud piirkondlike majandusühenduste ja kodanikuühiskonna õpikojas arutati julgeolekusektori reformi kolme operatiivjuhendit.

Stabiliseerimisvahendi määruse kohase seitsmeaastase programmitöö tsükli lõpus telliti välishindamine, et analüüsida stabiliseerimisvahendi määruse artikli 4 lõike 3 kohase kriisiks valmisoleku komponendi projektidega aastatel 2007–2013 saavutatud tulemusi. Hindamisel järeldati, et stabiliseerimisvahendi kriisiks valmisoleku komponent on ELi üldise rahu-, julgeoleku- ja arenguarhitektuuri lahutamatu osa ning peaks kuuluma täielikult selle struktuuri. Leiti, et kõnealune komponent võimaldab ELil tegeleda konfliktiprobleemidega kõige laiemas tähenduses ning üksikprojektidega on suurendatud või tugevdatud organisatsioonide suutlikkust aidata kaasa rahutagamisele ja kindlustada ettekujutus praktikute kogukonnast. Piiratud eelarvele vaatamata aitasid toetatud meetmed ELil täita oma kohustusi seoses naiste, rahu, julgeoleku, lepitamise ja dialoogiga. Kokku 26 konfliktist mõjutatud riigis/piirkonnas tehtud investeeringud kodanikuühiskonna rohujuuresandisse on aidanud ellu viia ligikaudu 80 riikide jaoks olulist projekti ning aidanud tagada projektide vastavuse prioriteetidele ja vajadustele riiklikul ja kohalikul tasandil. Stabiliseerimisvahendi kriisiks valmisoleku komponenti on tulemuslikult kasutatud strateegiliste partnerluste loomiseks, eriti seoses mitmepoolsete ÜRO projektidega, mis on avaldanud olulist mõju ELi suhetele mitmete ÜRO eriasutustega.

8. KOKKUVÕTE

2013. aastal rakendatud stabiliseerimisvahendi meetmed, mis täiendasid ELi muid meetmeid geograafiliste ja temaatiliste arengukoostöö rahastamisvahendite raames ning humanitaarabi ja ÜKJP missioone, on andnud olulise panuse ELi jõupingutustesse aidata kaasa konfliktide ennetamisele, kriisidele reageerimisele ja rahu tagamisele. Sellega seoses on hulk stabiliseerimisvahendi raames rakendatud meetmeid võimaldanud ELil märkimisväärsel ja nähtaval moel reageerida paljudele maailma kriisiolukordadele.

Arvestades jätkuvat poliitilist ebastabiilsust ja looduskatastroofide arvu suurenemist mitmel pool maailmas, on hädavajalik jätkata tööd ELi kättesaadavate vahendite tõhusama ja tulemuslikuma kasutamise nimel. Selles kontekstis peab EL tagama, et stabiliseerimisvahendi meetmeid kasutatakse osana kriiside ennetamise, kriisidele reageerimise ja rahu tagamise meetmete terviktsüklist. Stabiliseerimisvahend on andnud ELile ainulaadse reageerimisvõime ning on paljudel juhtudel toiminud lähtepunkti ja katalüsaatorina, mis on loonud võimaluse paljudeks erinevateks ELi reaktsioonideks, millest kokku moodustub ELi strateegiline ja terviklik käsitusviis konfliktide ennetamisele ja kriisidele reageerimisele. Nagu on öeldud ELi terviklikku käsitusviisi puudutavas ühisteatises: „*Pikaajaline panus rahu ja riigi ülesehitamisse ning pikaajalisse säästvasse arengusse on vajalik konflikti põhjustega võitlemiseks ja rahumeelse stabiilse ühiskonna ülesehitamiseks. Rahu ja säästva arengu üldised eesmärgid peavad olema kesksel kohal alates hetkest, mil EL alustab kriisile*

reageerimist. Samuti peab ELil olema pikaajaline visioon oma lühiajaliste kohustuste ja meetmete jaoks.”¹⁵

2014. aastal asendatakse stabiliseerimisvahend stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendiga. Stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi üle peetud konsultatsioonides kinnitati, et EL peab säilitama ja laiendama oma suutlikkust reageerida kiiresti ja suunatult mujal maailmas esinevatele kriisiolukordadele ning ülemaailmsetele, piirkonnaülestele ja tekkivatele ohtudele (võitlus organiseeritud kuritegevusega, elutähtsa taristu kaitsmine, terrorismivastane võitlus, keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumamaterjalidega seotud ohu vähendamine). Samuti rõhutatakse uues stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendis taas konfliktide ennetamise, rahu kindlustamise ja kriisiks valmisoleku tähtsust, mõistes, et ELi varajane reageerimine võib sageli olla tõhus vahend, mis hoiab ära pingete kasvamise kriisiks.

¹⁵ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: ELi terviklik käsitusviis väliskonfliktidele ja -kriisidele, Brüssel, 11.12.2013, JOIN(2013) 30 final.